

AUTORITETI QENDROR BANKAR I KOSOVËS
CENTRALNI BANKARSKI AUTORITET KOSOVA
CENTRAL BANKING AUTHORITY OF KOSOVO

Sistemi i Pagesave në Kosovë

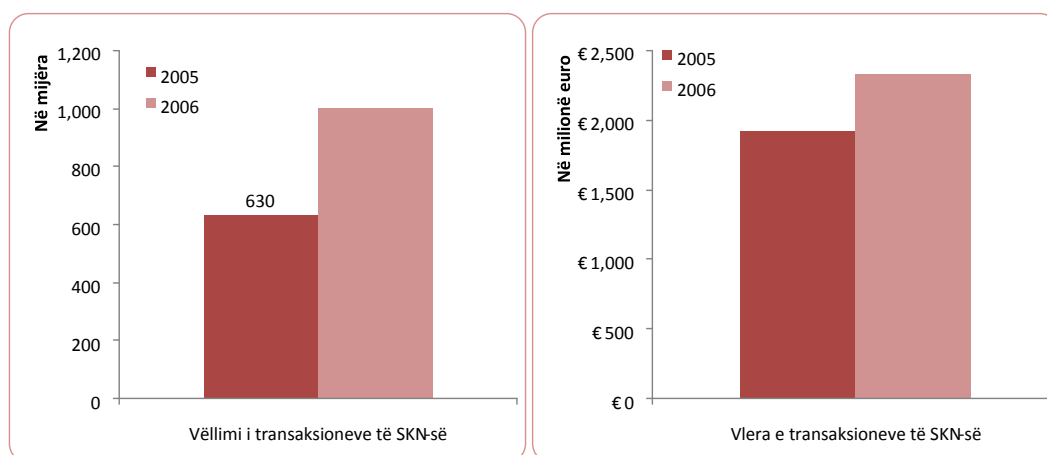
P r i s h t i n ë , 2 0 0 7

Sistemi i Pagesave

Një nga qëllimet e AQBK-së është ta nxisë një sistemi efikas dhe të sigurt të pagesave vendore. AQBK-ja e ka ndjekur në mënyrë aktive këtë qëllim që prej themelimit të vet, dhe një arritje e madhe ndodhi në maj të vitit 2001, kur u krijua Sistemi i Kliringut Ndërbankar (SKN) me qëllim lehtësimin të operacioneve të pagesave vendore përmes sistemit bankar. AQBK-ja jo vetëm që operon dhe mbikëqyr SKN-në, por gjithashtu merr pjesë në mënyrë të drejtpërdrejtë në operacionet e SKN-së bashkë me të gjitha bankat komerciale.

Vëllimi dhe vlera e transaksioneve të përshkuara përmes SKN-së janë rritur në mënyrë të vazhdueshme, duke pasqyruar rritjen relative të pagesave pa para të gatshme dhe rritjen e besimit në sistemin bankar vendor. Ndërkohë, SKN-ja i është nënshtruar zhvillimit të vazhdueshëm teknologjik përderisa mënyrat e kryerjes së transaksioneve janë modernizuar dhe pasuruar.

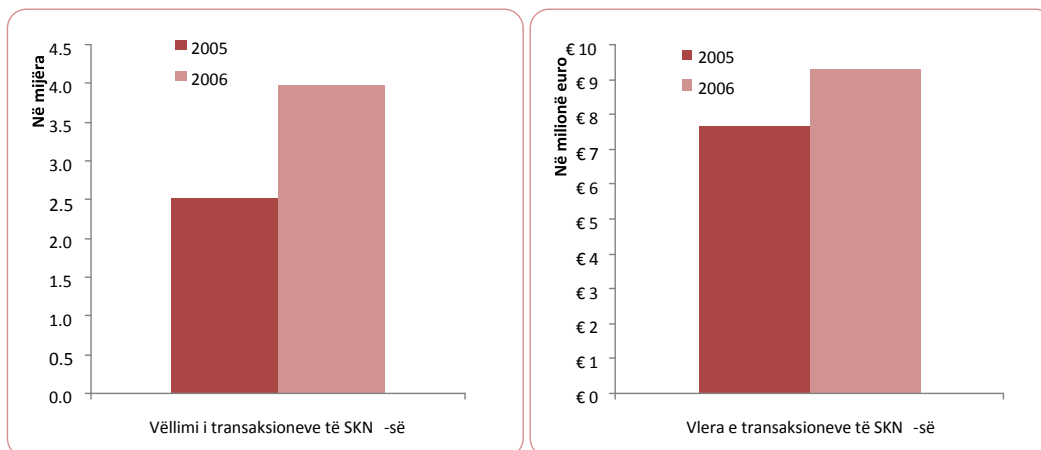
Figura 35: Vëllimi dhe vlera vjetore e transaksioneve të SKN-së

Burimi: AQBK (2007)

Sikurse viteve të mëparshme, në 2006, rritja vjetore si e vëllimit ashtu edhe e vlerës së transaksioneve të SKN-së ishte e ndjeshme. Gjatë vitit 2006, rreth 997 mijë transaksione me një vlerë të përgjithshme prej 2,325 milionë eurove janë kanalizuar përmes SKN-së. Krahasuar me transaksionet e SKN-së në vitin paraprak, vëllimi i transaksioneve u rrit për 58 për qind, dhe vlera e transaksioneve u rrit për 21 për qind.

Figura 36: Vëllimi dhe vlera mesatare ditore e transaksioneve të SKN-së

Burimi: AQBK (2007)

Rritja e rëndësishme e transaksioneve të SKN-së mund të shihet edhe nga të dhënat mesatare ditore. Vlera ditore e transaksioneve të SKN-së në vitin 2006 ishte rreth 9.3 milionë euro, krahasuar me rreth 7.7 milionë euro në vitin 2005. Mandej, vëllimi ditor i transaksioneve

SKN-së në vitin 2006 ishte afro 4.0 mijë, krahasuar me rreth 2.5 mijë transaksione në vitin 2005.

Figura 37: Vëllimi vjetor i transaksioneve të SKN-së sipas llojeve të tyre

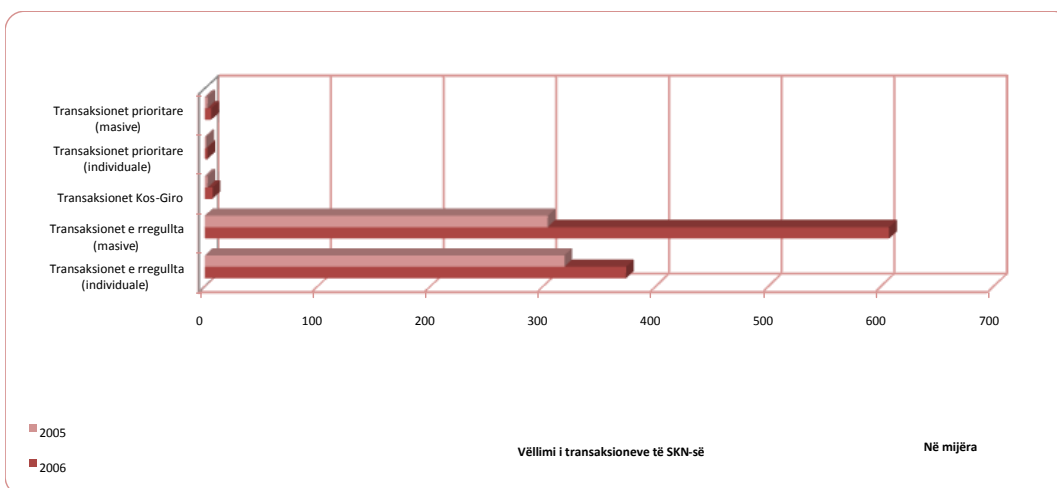
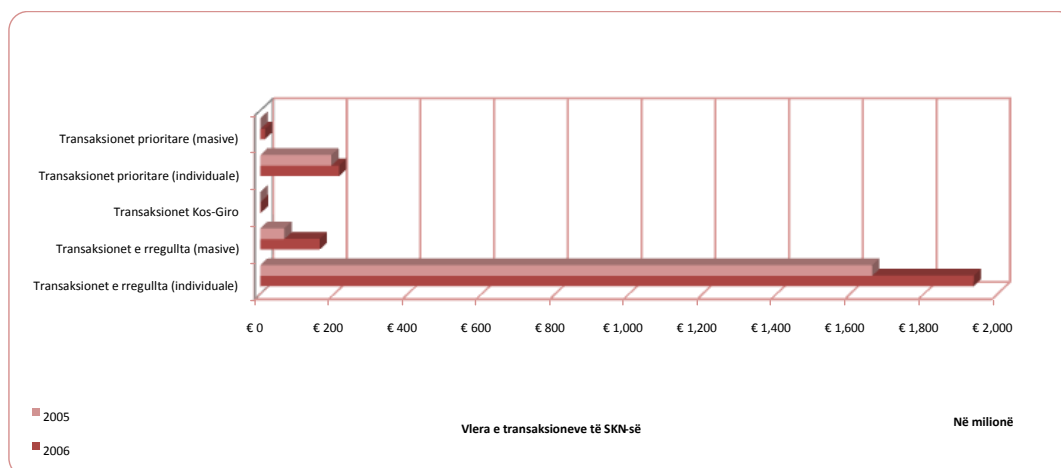

Figura 38: Vlera vjetore e transaksioneve të SKN-së sipas llojeve të tyre

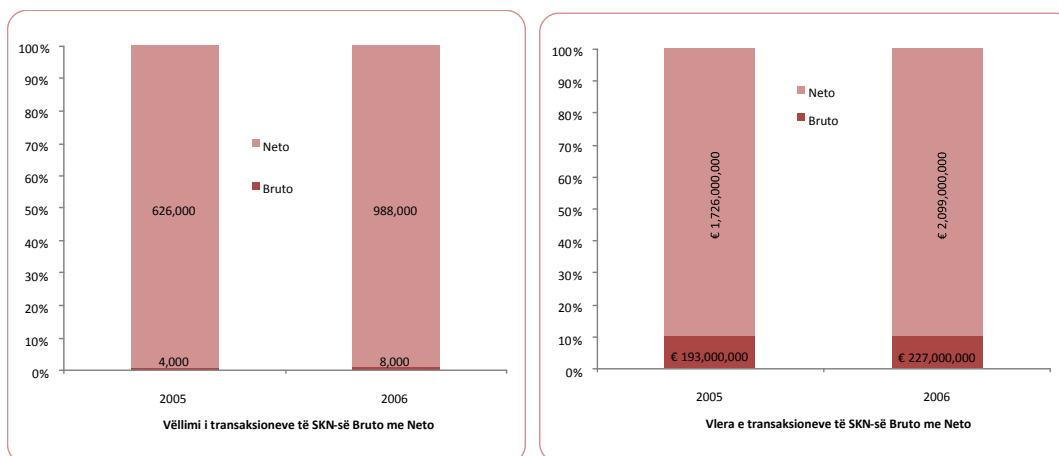
Pagesat e rregullta përbëjnë rreth 99 përqind të transaksioneve të SKN-së, dhe ato kanalizohen përmes SKN-së ose si transaksione individuale (një-deri te-një) ose si transaksione masive (një-deri te-shumë ose shumë-deri te-një). Ato kryqëzohen përmes sesioneve të rregullta të kliringut dhe shlyhen në baza neto. Duhet të përmendet se në 2006, sesioni i dytë i kliringut filloi së aplikuari për shkak të rritjes së vëllimit të transaksioneve të rregullta. Kos-giro transaksionet përfaqësojnë një lloj të veçantë të transaksioneve të rregullta që po ashtu kryqëzohen përmes sesioneve të kliringut dhe shlyhen në baza neto. Ato kanalizohen përmes SKN-së si transaksione masive (shumë-deri te-një). Përderisa transaksionet e rregullta individuale janë të destinuara për pagesat në përgjithësi dhe pagesat e rregullta masive janë të destinuara për pagesat dhe arkëtimet e entiteteve të ndryshme, transaksionet Kos-giro janë të destinuara për arkëtimet e standardizuara dhe të automatizuara të institucioneve të mëdha faturuese. Transaksionet Kos-giro u futën në përdorim në vitin 2005 dhe patën një rritje relative të rëndësishme në vitin 2006.

Transaksionet prioritare ende përfaqësojnë një pjesë të vogël të transaksioneve të gjithëmbarshme të SKN-së, por vëllimi i tyre ka pasur rritje të konsiderueshme çdo vit. Ato përlogariten dhe shlyhen menjëherë në baza bruto. Ngjashëm me transaksionet e rregullta, transaksionet prioritare mund të kanalizohen përmes SKN-së ose si individuale ose si masive.

Pesë llojet e veçanta të transaksioneve të SKN-së mund të grupohen në dy kategori varësisht nëse shlyhen në baza neto ose bruto sic u përmend më sipër. Transaksionet e shlyera në baza neto vazhdojnë të dominojnë mbi transaksionet e shlyera në baza bruto. Sa i përket vëllimit, transaksionet e shlyera në baza bruto, përkundër dyfishimit të tyre vjetor në 2006,

vazhdojnë të përfaqësojnë më pak se një për qind të transaksioneve të SKN-së. Sa i përket vlerës, megjithatë, transaksionet e shlyera në baza bruto përfaqësojnë më shumë se 10 për qind të transaksioneve të SKN-së, dhe në 2006 ato patën një rritje vjetore prej afro 20 për qind.

Figura 39: Vëllimi dhe vlera vjetore e transaksioneve të SKN-së: Neto me Bruto

Burimi: AQBK (2007)

Si pjesëmarrës i drejtpërdrejtë në SKN, AQBK-ja merr pjesë në kanalizimin e urdhërpagesave vendore në emër të dhe për llogari të klientëve. Gjatë vitit 2006, AQBK-ja ka dërguar përmes SKNsë mbi 109.6 mijë urdhërpagesa shkuarëse, dhe ka pranuar përmes SKN-së 60.3 mijë urdhërpagesa ardhëse. Shprehur në vlerë, shuma e urdhërpagesave shkuarëse në vitin 2006 ishte 659.6 milionë euro, dhe vlera e urdhër pagesave ardhëse ishte 913.9 milionë euro. AQBK-ja ka mbetur sa i përket si vlerës ashtu edhe vëllimit të transaksioneve pjesëmarrësi më i madh në SKN.

5.4.2. Kos-giro

Skema Kos-giro paraqet një veçori kryesore të infrastrukturës së pagesave. Futja e saj në përdorim një vit më herët ishte një arritje e madhe në zhvillimin e pagesave me vlera të ulëta dhe vëllime të larta të lëmit me pakicë. Kos-giro është destinuar që të lehtësojë pagesat e faturave përmes standardizimit dhe automatizmit të një skeme efektive për faturuesit e mëdhenj, paguesit dhe sektorin bankar.

Kos-giro bazohet në standardet e pranuar ndërkombëtarisht dhe siguron një mënyrë që paguesi t'i paguajë faturat faturuesit përmes sistemit bankar. Faturuesi i siguron paguesit faturën (kërkesën për pagesë) të bashkëngjitur me një formular standard të pagesës, i cili i përmban detajet e pagesës në

një barkod. Kur formulari paraqitet në bankë, në mënyrë automatike detajet e pagesës merren përmes pajisjes për leximin e barkodit dhe pagesa iniciohet, d.m.th. llogaria e paguesit debitohet ose paguesi paguan me para të gatshme. Në të vërtetë, nëse faturuesi e ka llogarinë në të njëjtën bankë, pagesa edhe finalizohet menjëherë, d.m.th. llogaria e faturuesit kreditohet. Në mënyrë alternative, pagesa finalizohet pasi të jetë kanalizuar përmes SKN-së. Po ashtu Kos-giro siguron një mënyrë të standardizuar dhe efikase për sigurimin e detajeve të nevojshme për faturuesin për rakordim të automatizuar.

Skema Kos-xhiro iu nënshtrua zhvillimeve të rëndësishme në vitin 2006. Edhe pse fillimisht e dizajnuar si skemë për të mundësuar procesimin e faturave gratis për paguesin, u përshtat për të mundësuar edhe procesimin alternativ (me tarifa për t'u paguar nga paguesi) varësisht nga qëndrimi i faturuesit. Në lidhje me aranzhimin fillestar, një marrëveshje mes bankave u arrit në vitin 2006 që parashtrohet politikën dhe procedurën e tarifave ndërbankare. Gjatë vitit, dy institucione i ishin bashkuar skemës Kos-giro – KEK-u për faturat e rrymës dhe Agjencia Kosovare e Pronave për skemën e vet të qirave. Po ashtu, Shërbimi Doganor i UNMIK-ut ka bërë përgatitjet e nevojshme dhe pritet t'i bashkohet skemës në fillim të vitit 2007.